

Beleidsplan armoedebestrijding

‘Op weg naar een
WERKEND
armoedebeleid’

Gemeente Almere

Voorwoord

Met 200.000 inwoners is Almere een stad die mensen kansen biedt om het beste uit zichzelf te halen. Voor een deel van onze inwoners zit het leven echter soms op zo'n manier tegen dat zij (tijdelijk) zorg of ondersteuning nodig hebben, ook op financieel gebied.

Mensen kunnen daarbij veel voor elkaar betekenen, maar ook vanuit de gemeente komt wanneer nodig een helpende hand.

Wij garanderen Almeerders het bestaansminimum waar iedereen in Nederland recht op heeft. Dat staat voorop. De droom is daarbij om zoveel mogelijk mensen weer op weg te helpen naar een onafhankelijk en zelfstandig bestaan, waarin inkomensondersteuning uiteindelijk niet meer nodig is. We willen mensen 'een hengel in plaats van een vis' geven. Dat is de kern van het herijkte armoedebeleid dat voor u ligt, en dat tot stand is gekomen met inbreng van inwoners en maatschappelijke organisaties.

Om ons doel te bereiken, zijn wij gekomen tot een veranderstrategie: een stapsgewijze aanpak waarbij wij voor mensen die langdurig afhankelijk van de gemeente zijn, de ondersteuning eenvoudiger maken en beter regelen. En waarbij we Almeerders die daartoe in staat zijn, ondersteunen om weer economisch zelfstandig te worden. We zetten ons in voor het vergroten van de financiële zelfredzaamheid en het vermogen om weer een bijdrage te kunnen leveren aan onze samenleving. Almeerders die een beroep doen op het armoedebeleid, bieden wij een passend aanbod, zodat zij (weer) mee kunnen doen en zij weer kwaliteit van leven ervaren.

Hierbij is maatwerk nodig. Wij willen mensen niet alleen inkomensondersteuning geven maar vooral ook heel gericht het gesprek met hen aangaan. Op deze wijze kunnen wij zien wat hen, op individueel niveau, het meeste helpt. We geven daarom ruimte aan de wijkteams om zelfstandig een maatwerkbudget in te zetten. Wij starten hiermee in een aantal wijken in de vorm van een pilot.

Een belangrijk doel van deze veranderstrategie is voor ons ook het doorbreken van de overerving van armoede. Wij willen bij meer gezinnen voorkomen dat armoede en bijbehorende misère van generatie op generatie wordt doorgegeven. Samen met de inspanningen die wij voor ouders doen, streven wij ernaar om de gevolgen van armoede voor kinderen te verzachten.

Wij zijn blij met de brede steun die wij ervaren voor deze veranderingen en zullen ons in de komende jaren vol overgave blijven richten op het steeds verder verbeteren van ons beleid. Daarbij maken wij gebruik van de resultaten van onderzoek en ervaringen van professionals en inwoners in de praktijk.

*Froukje de Jonge,
Wethouder Participatie, Werk en Inkomen*

Inhoud

1. Inleiding	7
2. Armoede in Almere	11
2.1. Omvang	11
2.2. Inkomstenbron	12
2.3. Huishoudsamenstelling	13
2.4. Langdurige armoede	14
2.5. Geografische spreiding	14
2.6. Kinderen	14
2.7. Ouderen	14
2.8. Herkomstgroepen	14
2.9. Gebruik regelingen	16
2.10. Schulden	16
3. Kaders en ontwikkelingen	19
4. Doelen en veranderstrategie	23
Bijlage: Definities inkomstenbronnen	31

H1

Voor u ligt het beleidsplan armoedebeleid van de gemeente Almere. Dit beleidsplan vervangt het plan 'Van vangnet naar uitweg, activerend en integraal armoedebeleid' van juni 2011. Dit beleid is tot stand gekomen door input op te halen via bijeenkomsten met maatschappelijke partners, een stadsconferentie en individuele gesprekken met bewoners en organisaties.

Armoede is een complex verschijnsel met veelal samenhangende dimensies zoals inkomen, maatschappelijke participatie, opleidingsniveau, gezondheid, zelfredzaamheid, wonen en leefomgeving. Het toekomstperspectief is een belangrijk onderscheidend kenmerk, vooral in situaties waarin niet of nauwelijks uitzicht is op werk of verandering van leefsituatie. Armoede in deze brede betekenis is sociale uitsluiting. Armoede in enge zin wordt beschouwd als een tekort aan financiële middelen.¹ Cruciaal is een gebrek aan goed netwerk; wie ken je, wat zijn je rolmodellen, aan wie neem je een voorbeeld en aan wie trek je je op?

De komende jaren wordt ingezet op het duurzaam maken van armoedebestrijding, het voorkómen van armoede en het terugdringen van armoede door het bevorderen van financiële zelfredzaamheid met een accent op het bieden van individuele maatwerkoplossingen door zoveel mogelijk aan te sluiten bij de levensgebeurtenissen van onze inwoners waarbij een (tijdelijk) vangnet wordt geboden zolang dit nodig is.

Voor die mensen voor wie toereikend betaald werk niet mogelijk is, wordt het aanbod eenvoudiger en efficiënter gemaakt. Daartoe wordt een veranderstrategie ingezet. Deze veranderstra-

tegie kenmerkt zich door de focus op evidence based werken, preventie, activering, gedragsverandering, integraliteit van ondersteuning en het inspelen op levensgebeurtenissen ('life events'). Almeerdere die niet in staat zijn om zichzelf te redden, blijven verzekerd van een sociaal vangnet.

In het vorige beleidskader stonden preventie, participatie en het bieden van perspectief centraal. Sinds 2011 hebben er binnen het Sociaal Domein belangrijke ontwikkelingen plaatsgevonden. Gemeenten hebben per januari 2015 nieuwe verantwoordelijkheden gekregen voor de ondersteuning van kwetsbare burgers. Zo is de gemeente verantwoordelijk voor de jeugdhulp en nieuwe vormen van maatschappelijke ondersteuning. De Participatiewet is ingevoerd en er is een nieuwe sociale infrastructuur opgezet waarin de wijkteams een prominente rol hebben. Sociale en economische uitsluiting moet voorkomen worden. Door de nieuwe sociale infrastructuur is er een nabije overheid. Dit geeft verantwoordelijkheden en biedt tegelijkertijd kansen. Een nabije overheid kent de inwoners en staat midden in de samenleving. Voor inwoners en partners is bereikbaarheid van belang en worden laagdrempelige en toegankelijke voorzieningen geboden. Dit gebeurt vanuit vertrouwen. Het is dan ook belangrijk om vraaggericht te werk te gaan in plaats een standaard aanbod aan mensen te bieden. Op deze wijze kan waar nodig worden gestuurd op gedragsverandering.

Uit bijeenkomsten met maatschappelijke organisaties blijkt dat het armoedebeleid 'op papier' goed is. Preventie en het bevorderen van

¹ Bron definitie: Nationaal Actieplan ter bestrijding van armoede en sociale uitsluiting 2003, Ministerie van SZW, 2003.

participatie zijn immers uitgangspunten die de meeste gemeenten in Nederland hanteren om duurzaam uit de armoede te komen. In de wijze waarop mensen worden geholpen en de wijze waarop de financiële middelen worden ingezet valt er echter veel winst te behalen. Dit geldt ook voor Almere.

In de praktijk blijkt dat ondersteuning zich te vaak richt op slechts een deel van de problemen van een gezin. De aanpak was onvoldoende integraal. Er was bovendien onvoldoende aandacht voor belangrijke *life events* waarvan we weten dat die vaak leiden tot armoede en schulden. Tot slot is door de economische crisis de armoede in Almere en Nederland de laatste jaren toegenomen.

Dit alles vraagt om een herijking van het beleid en vooral ook het inzetten van een veranderstrategie.

In hoofdstuk 2 wordt een beeld gegeven van de armoede- en schuldenproblematiek in de stad. Vervolgens worden in hoofdstuk 3 de belangrijkste landelijke en lokale trends en ontwikkelingen rond het armoedebeleid en het sociaal domein geschetst. In hoofdstuk 4 worden de *Doelen en veranderstrategie* voor de armoedebestrijding in Almere gepresenteerd.

Het beleid is uitgewerkt en geconcretiseerd in een separate *Uitvoeringsnota Armoedebeleid*.

H2

2.1 Omvang

Van ‘armoede’ bestaan uiteenlopende definities. Almere gaat uit van een brede definitie die niet alleen de financiële kant belicht.

Van ‘financiële’ armoede is sprake wanneer iemand gedurende een langere periode niet de middelen heeft om te kunnen beschikken over wat in zijn samenleving minimaal noodzakelijk wordt geacht. In het licht van deze definitie stelt het Nibud dat er in elk geval sprake is van financiële armoede als een huishouden niet kan voorzien in het ‘basispakket’ en een minimaal ‘restpakket’.

Het *basispakket* omvat alle uitgaven die als noodzakelijk kunnen worden beschouwd. Hierin zijn de kosten opgenomen die een huishouden moet maken voor wonen, kleden, voeden, gezondheid, zekerheid (verzekeringen) en informatie (telefoon, internet en tv).

Het *restpakket* dat overblijft nadat alle uitgaven uit het basispakket zijn gedaan, is bestemd voor vrije bestedingen. Het geld kan besteed worden aan nieuwe uitgavenposten (vakantie of hobby)

of aan extra uitgaven aan posten in het basispakket (extra voeding of kleding). De uitgaven in het restpakket worden in twee delen gesplitst: de uitgaven voor sociale participatie en de overige uitgaven. Onder sociale participatie vallen de posten contributies en abonnementen, op bezoek gaan, bezoek ontvangen, vakantie en uitgaan en vervoer. Onder overige uitgaven vallen de posten voor een huisdier, de kosten voor woon-werkverkeer en zakgeld voor kinderen.

Armoede is niet alleen een financieel probleem. Armoede is een complex van achterstanden die elkaar onderling versterken en een kloof slaan met de rest van de samenleving.

Het gaat om achterstanden in gezondheid, werken, wonen, opleiding, sociale vaardigheden, politieke deelname en vrijetijdsbesteding. Armoede kan een persoon beperken in zijn welbevinden in lichamelijk en geestelijk opzicht en leiden tot sociale uitsluiting.

Er zijn verschillende oorzaken van armoede te noemen:

Systeem	Gedrag
het inkomen is gewoon absoluut te laag	teveel geld uitgeven ten opzichte van wat er binnen komt - Overlevingsschulden - Compensatieschulden
het systeem is te ingewikkeld	problemen hebben met het aanpassen van het financiële gedrag na inkomensterugval (life events)
beperkte toegankelijkheid van aanvullende voorzieningen	de gevolgen van het eigen financiële gedrag niet kunnen overzien - Overcreditering door onvoldoende financiële vaardigheden
te weinig betaald werk (ook bij fysieke en psychische beperkingen)	waarden, normen en overtuigingen van iemand

Uit onderzoek blijkt dat het omgaan met armoede en schulden een dagtaak is.² Mensen met een (langdurig) laag inkomen zijn heel goed in het focussen op en oplossen van korte termijn problemen: hoe betaal ik die rekening? Hoe zet ik met een paar euro vanavond een warme maaltijd op tafel? Hun hele 'bandbreedte' of werkgeheugen wordt hierdoor flink belast. Door de focus op korte termijn problemen raken andere zaken uit beeld. Schaarste veroorzaakt tunnelvisie en beperkt het denkvermogen.

Armoede (langdurige schaarste) zorgt er bijvoorbeeld voor dat men moeilijk nieuwe vaardigheden aan kan leren en zorgt ervoor dat we op de lange termijn steeds onverstandigere beslissingen nemen.

Om de armoedecijfers te kunnen vergelijken met die van andere gemeenten, beperken we ons verder in dit hoofdstuk toch even tot de financiële armoede. We kijken dan naar besteedbaar inkomen en schulden.

Almere telt in 2015 ongeveer 12.000 huishoudens met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm.³ Dat is ruim 15% van de Almeerse huishoudens. Het landelijke gemiddelde ligt op precies hetzelfde niveau.⁴ Als achtste stad van Nederland is dat geen slechte 'prestatie'. Het armoedepercentage ligt in de meeste grote gemeenten namelijk een stuk hoger dan het landelijke gemiddelde.⁵

De armoede is de afgelopen jaren toegenomen in Almere, vooral als gevolg van de economische crisis. De toename was even groot als gemiddeld in andere gemeenten. In 2013 lag het armoedepercentage net boven de 14%.

Bij het beoordelen van de armoedecijfers in dit hoofdstuk is het goed om te realiseren dat bij de inkomensplaatjes de bijzondere bijstand en andere minimaregelingen *niet* zijn meegenomen. Het CBS registreert dit niet als inkomen. Dat betekent dat ruimhartige inkomensondersteuning zich niet automatisch vertaalt in lagere armoedepercentages. Om toch een indruk te krijgen van de mate waarin de (financiële) armoede is teruggedrongen, worden verderop in dit hoofdstuk enkele cijfers op basis van het gebruik van het gebruik inkomensregelingen gepresenteerd.

2.2 Inkomstenbron

Als we in figuur 1 kijken naar de voornaamste inkomstenbron van huishoudens met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm, dan zien we dat 28% werkt, dus een baan heeft of een eigen onderneming. Het landelijke gemiddelde ligt op 26%.

Ruim eenderde (35%) geniet een sociale voorziening, meestal een bijstandsuitkering. Het landelijke gemiddelde is 29%.

De groep ouderen met een klein pensioen is relatief klein (24%) vergeleken met het landelijke gemiddelde: 34%. Dat is omdat Almere een relatief jonge bevolking heeft.

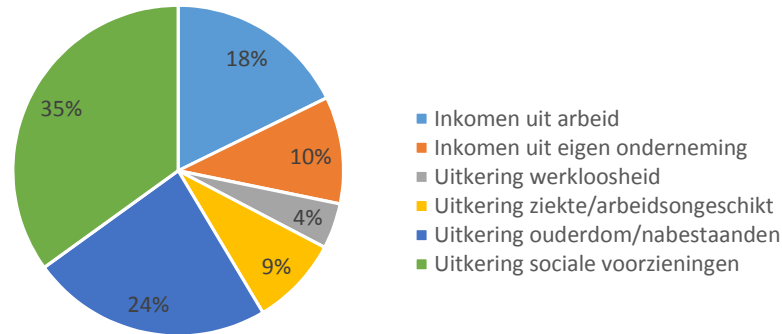
2 *Schaarste. Hoe gebrek aan tijd en geld ons gedrag bepalen* (Sendhil Mullainathan & Eldar Shafir, Maven Publishing 2013).

3 Bronnen: Onderzoek & Statistiek Almere en Minimascan Stimulansz.

4 Bron: Minimascan Stimulansz.

5 In de 7 grootste gemeenten ligt het percentage huishoudens met een inkomen tot 120% van het bijstandsniveau op: 21,2%. Bij de gemeenten met meer dan 100.000 inwoners ligt het gemiddelde op 17,4%.

Figuur 1 Huishoudens met een inkomen tot 120% sociaal minimum naar inkomstenbron (2015)⁶

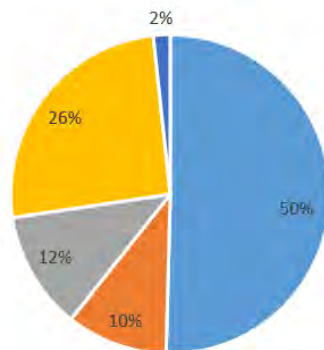
2.3 Huishoudsamenstelling

Bij de helft van de huishoudens met een laag inkomen gaat het om eenpersoonshuishoudens.⁷ Vergeleken met de gehele Almeerse bevolking, dan is te zien dat eenpersoonshuishoudens oververtegenwoordigd zijn onder de minima. Ook eenoudergezinnen zijn flink oververtegenwoordigd onder de minima.

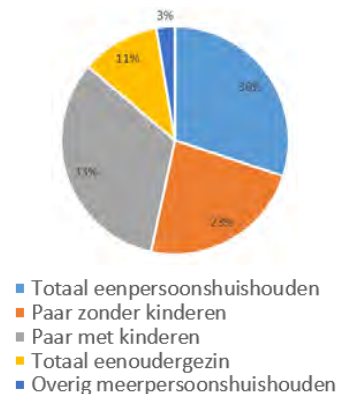
Onder de lage inkomens bevinden zich in Almere relatief wat meer eenoudergezinnen en minder eenpersoonshuishoudens (vaak ouderen) dan in Nederland. Dat heeft vooral te maken met het feit dat Almere een relatief jonge bevolking heeft.

Figuur 2 Huishoudsamenstelling minima en overige huishoudens

Huishoudens met laag inkomen

Alle huishoudens in Almere

6 Bron: Minimascan Stimulansz 2015.

7 Bron: CBS 2012.

2.4. Langdurige armoede

7,0% van de Almeerse huishoudens heeft al minstens vier jaar een laag inkomen.⁸ Het landelijke gemiddelde en het gemiddelde van de grote steden liggen hoger: 8,0% respectievelijk 9,2%.

Binnen de groep minima huishoudens heeft 42% al minstens 5 jaar een laag inkomen.

2.5. Geografische spreiding

De oudere wijken met veel sociale huurwoningen hebben relatief veel armoede. De Staatsliedenwijk, De Wierden, De Werven en De Hoven tellen de meeste langdurige minima. In deze wijken heeft ongeveer 15% van de huishoudens drie jaar of langer een inkomen op bijstandsniveau.⁹

2.6. Kinderen

4.730 kinderen tot 18 jaar leven in een gezin in Almere met een inkomen op bijstandsniveau.¹⁰ 3.260 kinderen leven in een gezin met een iets hoger inkomen: tussen 101% en 120% van de bijstandsnorm. In totaal zijn er dus 7.990 kinderen in huishoudens met een inkomen tot 120%.

2.7. Ouderen

Armoede onder 65-plussers komt volgens het rapport Armoedesignalement 2014¹¹ maar weinig voor in Nederland. Volgens dit rapport leefde landelijk 3,2% van alle ouderen onder de armoedegrens, tegen 10% van alle Nederlanders. De armoede onder ouderen is wel toegenomen: voor paren van 1,7 naar 2,4%, voor alleenstaanden van 4,3 naar 6,2%. De groep ouderen in Almere met een klein pensioen is relatief klein (24%) vergeleken met het lande-

lijke gemiddelde: 34%. Dat is omdat Almere een relatief jonge bevolking heeft.

Desalniettemin is er een substantieel aantal ouderen dat met moeite de eindjes aan elkaar weet te knopen. Dat betreft ouderen met uitsluitend een volledige of onvolledige AOW of met een klein aanvullend pensioen, ouderen in instellingen en ouderen met hoge zorgkosten. In deze situatie verkeren vooral: alleenstaande oudere vrouwen, oudere allochtonen, chronisch zieke ouderen en ouderen met een handicap. Mensen die de komende jaren een vergroot risico lopen om tot deze groep te gaan behoren zijn mensen die geen volledige AOW opbouwen (vooral allochtonen) en mensen die geen of onvoldoende aanvullend pensioen opbouwen (mensen die langdurig werkloos zijn, vrouwen, chronisch zieken, gehandicapten en arbeidsongeschikten).

Voor al bij de ouderen van 'nu' blijkt veel 'verstopte' of 'stille' armoede te zijn. Vaak zijn zij niet op de hoogte van allerlei financiële hulpverleningen en voelen zij schaamte om daarop een beroep te doen.

2.8. Herkomstgroepen

De grootste groep minima (41%) heeft een Nederlandse herkomst. Almeerders met een Surinaamse herkomst vormen met 17% qua omvang de tweede groep.

Binnen de herkomstgroepen is te zien is dat Almeerse huishoudens met een gezinshoofd van Afrikaanse en Marokkaanse herkomst de grootste aandelen cliënten van de inkomensregelingen kennen.

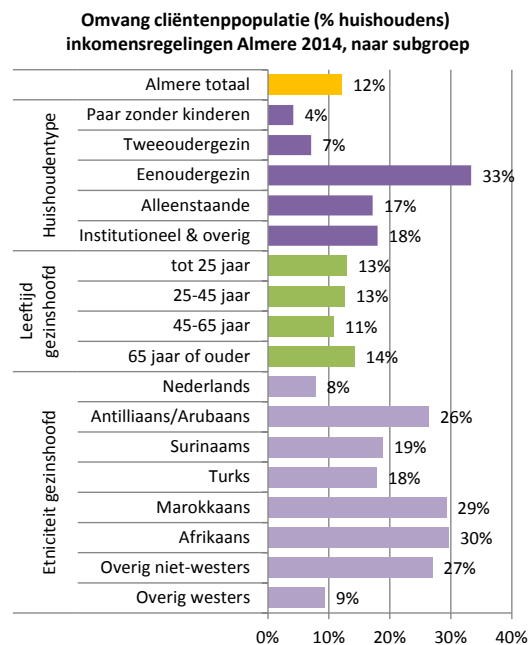
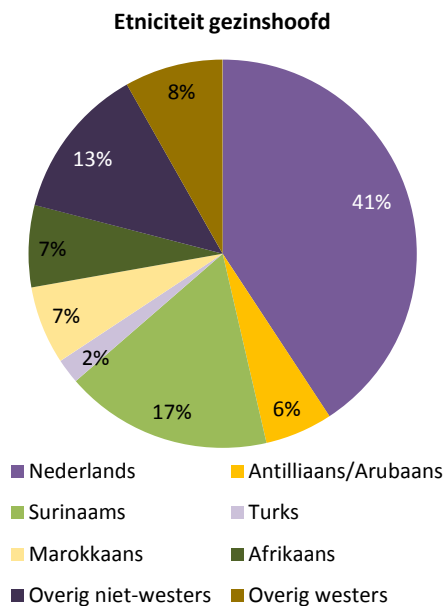
8 Bron: Onderzoek & Statistiek Almere. Cijfers hebben betrekking op 2014.

9 Bron: Onderzoek & Statistiek Almere. Cijfers hebben betrekking op 2014.

10 Bron: Minimascan Stimulansz 2015.

11 Armoedesignalement 2014, Centraal Bureau voor de Statistiek en het Sociaal Cultureel Planbureau, Den Haag december 2014.

Figuur 3 Huishoudens met een inkomen tot 120% sociaal minimum naar herkomst¹²

¹² Bron: *Minima in Almere 2014*, Gemeente Almere, SBC, Team Onderzoek & Statistiek

In 2015 is de toestroom van vluchtelingen in Nederland flink toegenomen. De verwachting is dat de komende jaren ook in Almere een substantieel aantal vluchtelingen zal verblijven. Vluchtelingen met een verblijfsvergunning komen in aanmerking voor een bijstandsuitkering en bijzondere bijstand, mits ze niet zelf in hun levensonderhoud kunnen voorzien. Dit betekent ook dat de minimapopulatie mogelijk zal toenemen.

2.9. Gebruik regelingen

Regelingen voor minima kennen een verschillend gebruik en verschillende doelen en inkomensgrenzen. Kwijtschelding van gemeentelijke belastingen is de meest gebruikte regeling voor huishoudens met een inkomen tot het sociaal minimum.

Figuur 4 Gebruik regelingen (2014)¹³

Regeling	Gebruik 2014
Bijstand	5.695
Aanvullende inkomensvoorziening ouderen	587
Bijzondere bijstand	2.674
Zorgverzekering	3.312
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	5.725
Individuele Inkomens toeslag	1.427
Woonlastenfonds	1.824

2.10. Schulden

Niet alleen mensen met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm zitten krap bij kas. Ook huishoudens met een hoger inkomen kunnen moeite hebben met rondkomen als gevolg van schulden. Ze hebben dan een laag besteedbaar inkomen. Van de huishoudens die momenteel in Almere in de schulddienstverlening zitten, heeft de meerderheid *geen* bijstandsuitkering.

Het aantal aanmeldingen voor schulddienstverlening is in 2014 ten opzichte van 2013 gestegen. Deze stijging is vooral te verklaren door de lancering van het webloket, het opheffen van een groot aantal uitsluitcriteria en de mediacampagne in de bus enabri's. Het aantal aanmeldingen in de eerste helft 2015 is ongeveer gelijk aan het aantal meldingen in de eerste helft van 2014.

Het aantal mensen dat niet op een screeningsafspraken afspraak verscheen is in 2014 gestegen. In 2013 kon de intake van de mensen die zich bij de balie meldden meteen plaatsvinden. Nu vindt de intake, vanwege de stijging van het aantal aanmeldingen, meestal plaats op afspraak. Mensen die zich via het webloket hebben aangemeld blijken vaker niet op de intake te verschijnen dan mensen die zich op een andere manier hebben aangemeld. Vanaf augustus 2014 krijgen klanten met een mobiele telefoon een herinnerings-sms voor de afspraak.

13 Bron: ??

Figuur 5 Aanmeldingen schulddienstverlening

Klanten	2013	2014	1e helft 2015
Aanmeldingen	1.476	1.797	867
Niet verschenen op screening	89	234	95
Totaal	1.387	1.563	769

De screening voor de schulddienstverlening wordt uitgevoerd door PLANgroep. De screening bestaat uit het invullen van een vragenlijst en een gesprek met een klantmanager. Tijdens dit gesprek wordt besloten welk traject gevolgd gaat worden:

1. Adviesgesprek: aanpak gericht op het zelf aanpakken van de schuldenproblematiek
2. Schulddienstverlening: traject gericht op een schuldenvrije toekomst
3. Ondersteuning Schuldstabilisatie: traject gericht op het stabiliseren van de schuldenlast en het opheffen van de belemmeringen ten aanzien van een schulddienstverlenings-traject.

In onderstaand tabel is te zien dat in de eerste helft van 2015 al 40% van de mensen is doorverwezen naar een traject van ondersteuning schuldstabilisatie. Terwijl over heel 2013 dit percentage op 35% lag.

Figuur 6 Trajecten gevolgd door mensen met schulden

Verdeling over de trajecten	2013	2014	1e helft 2015
Adviesgesprek	23%	33%	25%
Schulddienstverlening	30%	31%	35%
Ondersteuning Schuldstabilisatie OSS	47%	35%	40%

H3

Gemeenten hebben een belangrijke rol in het bestrijden van armoede. De bijstandswetgeving was de afgelopen decennia voor de meeste gemeenten het belangrijkste kader voor het armoedebeleid. De Participatiewet geeft gemeenten mogelijkheden om (bijzondere) bijstand te verstrekken en ondersteuning te bieden bij re-integratie op de arbeidsmarkt. De afgelopen jaren krijgt het armoedebeleid echter een bredere scope; zo ook in Almere. Vanuit hun brede zorgplicht zetten gemeenten zich in om de leefsituatie en het toekomstperspectief van kwetsbare burgers te verbeteren. De mogelijkheden die bijvoorbeeld de (nieuwe) Wmo, wet gemeentelijke schuldhulpverlening, gezondheidsbeleid en Jeugdwet bieden, worden steeds meer in samenhang en 'ontkokerd' ingezet. Het belang van ontkokering is te zien bijvoorbeeld als wordt gekeken naar sociaal-economische gezondheidsverschillen. Onderzoek wijst uit dat mensen met een laag inkomen en een lage opleiding bijna zeven jaar korter leven dan mensen met een hoge sociaal-economische status. De relatie kan ook andersom liggen: een slechte gezondheid of handicap kan leiden tot een lage sociaal-economische status.¹⁴ Werken aan het verkleinen van gezondheidsverschillen betekent verbeteringen aanbrengen in de leefomgeving, woon- en werksituatie, scholing en levensstijl van mensen en dus een inzet vanuit verschillende domeinen of kokers. De belangrijkste recente ontwikkelingen worden in dit hoofdstuk op een rij gezet.

Meer mogelijkheden voor gemeente voor maatwerk

De Participatiewet geeft per 1 januari 2015 gemeenten veel meer ruimte om maatwerk

te leveren. Er is een individuele studietoeslag geïntroduceerd en de langdurigheidstoeslag is vervangen door de meer op maatwerk gerichte individuele inkomenstoeslag. Enerzijds zal de gemeente meer dan voorheen van geval tot geval nut, noodzaak en aard van de bijstandverlening moeten gaan vaststellen. Anderzijds is er ruimte om tot een maatwerkoplossing te komen die duurzaam is voor de inwoner. Volgens het rijk draagt de beperking van de mogelijkheden tot de verlening van categoriale bijzondere bijstand bij aan het voorkomen van ongerichte inkomenssuppleties, wordt het risico op een armoedeval verminderd, en is er sprake van meer rechtsgelijkheid.

Financiering

Het armoedebeleid én de bijbehorende uitvoeringskosten financieren gemeenten uit de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Het geld is niet geoormerkt. Dat geldt ook voor de € 100 miljoen aan extra armoedemiddelen die het kabinet deze kabinetsperiode beschikbaar heeft gesteld aan gemeenten. Via amendement RG_84/ 2013 heeft de gemeenteraad de extra rijksmiddelen geoormerkt voor armoedebestrijding. Daarnaast staat het gemeenten natuurlijk vrij om aan te vullen uit andere middelen en cofinanciering te zoeken bij bedrijven, fondsen en particuliere initiatieven.

Transities sociaal domein

De rijksoverheid heeft drie belangrijke taken overgedragen aan gemeenten, vanuit de gedachte dat de gemeente zaken doeltreffender kunnen organiseren omdat zij de inwoners beter kennen.

¹⁴ Bron: De sociale staat van Nederland 2015 (SCP, dec. 2015).

Per 1 januari 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van de AWBZ-begeleiding en persoonlijke verzorging, de Jeugdwet en de Participatiewet. De gemeenten krijgen de opdracht om hiervoor een samenhangend beleid te voeren, gericht op het vergroten van de deelname aan de samenleving van mensen in een kwetsbare positie. Deze omvangrijke operatie was tegelijkertijd een forse bezuiniging. Gemeenten krijgen minder geld dan dat de overheid nu zelf uitgeeft voor deze taken.

Het beleidsplan sociaal domein *'Veranderen wat nodig is'* beschrijft de visie en aanpak voor het sociaal domein. Eerder, in februari 2014, zijn de beleidskaders vastgelegd in de *'Kadernota sociaal domein; Doen wat nodig is'*. Belangrijke elementen in de aanpak zijn een integrale aanpak, ontkokering, kanteling, vergroten van burgerkracht en de inzet van wijkteams. Het nieuwe armoedebeleid sluit hierop aan.

Woonlasten

In het Coalitieakkoord¹⁵ geeft het college aan dat de Kadernota Doen wat nodig is uitgangspunt voor het beleid in het sociaal domein. Relevant voor het armoedebeleid is ook de in het Coalitieakkoord verwoorde visie op bouwen en wonen. Almere is en blijft dé bouwstad van Nederland. Maar een huis dat betaalbaar is en blijft, is in Almere moeilijk te verkrijgen. Daarnaast nemen woonlasten toe. Hierdoor komen steeds meer bewoners in financiële problemen. Het woonlastenfonds voorziet 'helaas' daardoor in een grote behoefte.¹⁶

In de gehele stad is er een specifieke aanpak in focusgebieden indien sprake is van multiproble-

matiek of een complexe opgave (*Programmabegroting 2015*):

- Sociaal economisch: Centrumrand in Stad en Binnenring in Haven,
- De gebieden waar op diverse gebieden zal worden geëxperimenteerd: Poort, Waterwijk en Buitenvaart, Stad, Buiten en Haven
- en de wijken waar de integrale aanpak zal worden geborgd: met name de buurten in Buiten.

Schuldpreventie en aanpak van schulden

Voor de aanpak van schulden en armoedebeleid bestaan aparte beleids- en uitvoeringsplannen.¹⁷ Uiteraard zijn deze op elkaar afgestemd, vooral waar het gaat om schuldpreventie en het financieel zelfredzaam maken van Almeerders. In dit beleidsplan wordt uitgebreid de link gelegd met schuldpreventie en de aanpak van schulden.

Terugblik op het huidige armoedebeleid

Wat kan van het huidige armoedebeleid worden geleerd? De speerpunten preventie, participatie en perspectief zijn goede uitgangspunten voor het armoedebeleid.

Als bekeken wordt *hoe* de afgelopen jaren de armoedemiddelen zijn ingezet dan is dat vooral op inkomensondersteunende maatregelen (ruim 80%). Het huidige beleid is relatief aanbodgericht. In beleidsregels en jurisprudentie is vastgelegd wat de gemeente wel en niet mag vergoeden. Voor mensen is de situatie enigszins verlicht, maar inzet van middelen op activering bleef achterwege. Via onder andere de achter de voordeur aanpak ('hotspots') en inzet van Stadsfonds is er aandacht voor preventie en het tegengaan van de overerving van armoede

- 15 De kracht van de stad; Coalitieakkoord Almere 2014-2018.
- 16 Het beroep op het woonlastenfonds is zo groot dat de bijdrage die per huishouden overblijft (max. €38 per maand) in de meeste situaties niet voldoende is.
- 17 Wees de zorg(en) voor! Beleidsplan aanpak preventie financiële armoede- en schuldenproblematiek 2013 – 2017 (mei 2013) en Plan van aanpak Preventieactiviteiten ter voorkoming van financiële armoede- en schuldenproblematiek 2013-2017 (november 2013).

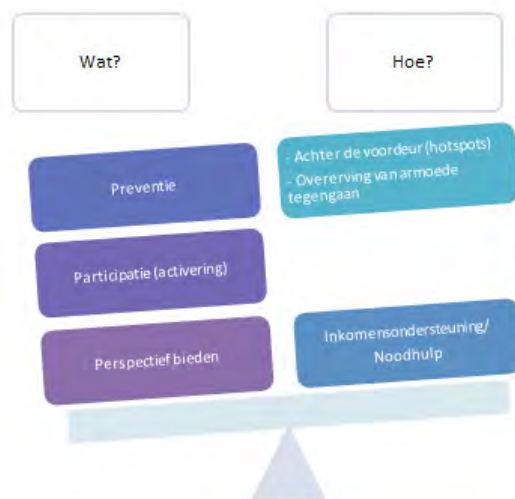
geweest. Via deze maatregelen kon armoede bij huishoudens worden gesignaleerd (erger weten te voorkomen) en zijn kinderen gefaciliteerd in activiteiten op het gebied van sport, cultuur en vrije tijd.

Gemerkt is dat men name in de uitvoering van armoedebestrijding een inhaalslag te maken is. Het jaar 2015 heeft in het teken gestaan van het organiseren van de nieuwe sociale infrastructuur, het (optimaliseren van de) uitvoering van de nieuwe taken en het handhaven van de inzet op preventie en vroegsignalering. Bij de start in 2015 is er in de wijkteams weinig aandacht voor armoede- en schuldenproblematiek. Het afgelopen jaar is echter geconstateerd dat de meerderheid van de hulpvragen financieel van aard is. Hiermee hangt samen dat het beleid nog in zekere mate 'verkokerd' is. De onderdelen inkomensondersteuning, schulddienstverlening, maatschappelijke ondersteuning en andere

disciplines werken nog niet optimaal samen aan een 'integrale' aanpak van de problemen. Een deel van de dienstverlening gebeurt op afstand: zo kunnen sommige voorzieningen alleen via een formulier op de website worden aangevraagd.

Tijdens een armoedeconferentie werd door een aantal deelnemers opgemerkt dat zij veel bureaucratie ervaren. De nadruk ligt op de rechtmatigheid, controle en nakomen van verplichtingen. In plaats daarvan zou er volgens de deelnemers meer naar de kansen, zorgen, wensen, talenten en competenties van mensen moeten worden gekeken. Vanuit vertrouwen. Een prettige en respectvolle bejegening is daarbij heel belangrijk.

Belangrijke conclusie is dat het huidige armoedebeleid op hoofdlijnen goed is geformuleerd, maar dat met name in de uitvoering daarvan een veranderstrategie nodig is. Ook uit bijeenkomsten met maatschappelijke organisaties blijkt dat het armoedebeleid 'op papier' goed is. Preventie en het bevorderen van participatie zijn uitgangspunten die de meeste gemeenten in Nederland hanteren. In de wijze waarop mensen worden geholpen en de wijze waarop de financiële middelen worden ingezet, valt er echter veel winst te behalen. Dit geldt ook voor Almere.

H4

De komende jaren wordt ingezet op het duurzaam maken van armoedebestrijding, het voorkómen van armoede en het terugdringen van armoede door het bevorderen van financiële zelfredzaamheid met een accent op het bieden van individuele maatwerkoplossingen door zoveel mogelijk aan te sluiten bij de levensgebeurtenissen van onze inwoners waarbij een (tijdelijk) vangnet wordt geboden zolang dit nodig is. Voor die mensen voor wie toereikend betaald werk niet mogelijk is, wordt het aanbod eenvoudiger en efficiënter gemaakt. Daartoe wordt een veranderstrategie ingezet. Deze veranderstrategie kenmerkt zich door de focus op evidence based werken, preventie, activering, gedragsverandering, integraliteit van ondersteuning en het inspelen op levensgebeurtenissen ('life events'). Almeerders die niet in staat zijn om zichzelf te redden, blijven verzekerd van een sociaal vangnet.

Op basis van de opgedane ervaringen met deze veranderstrategie zullen na één jaar meer specifieke doelstellingen (passend bij de veranderstrategie) worden geformuleerd.

Bij deze doelstellingen horen de volgende maatschappelijke effecten:

- meer Almeerders zijn financieel zelfredzaam;
- de ontwikkelkansen van kinderen en jongeren zijn vergroot en;
- iedereen doet naar eigen kunnen mee, ongeacht zijn of haar beperkingen
- meer Almeerders hebben toegang tot informatie en noodzakelijk advies, bemiddeling, ondersteuning en zorg.

De doelstelling heeft de volgende consequenties voor de veranderstrategie:

Bij de uitvoering van het beleid is het belangrijk dat dit 'evidence based' gebeurt. Dat betekent dat gebruik zal worden gemaakt van beproefde methodieken, maar ook dat nieuwe initiatieven langs de meetlat worden gelegd en voortdurend worden bijgesteld als dat nodig is.

- a) Preventie: De rol als *nabije overheid* wordt opgepakt. De uitvoering wordt gedecentraliseerd en er wordt ingezet op preventie via activiteiten die beter aansluiten bij het signaleren van armoede- en schuldenproblematiek. 'Vermaatschappelijking' van het armoedevraagstuk is belangrijk. Dat betekent dat samen met initiatieven uit de stad de armoede wordt aangepakt.
- b) Participatie (Activering): Er wordt ingezet op activiteiten die minder gericht zijn op inkomensondersteuning, maar mensen op maat helpen te *activeren* en te participeren om uit de armoede te komen.
- c) Er wordt een *integrale aanpak* nagestreefd d.w.z. *1 huishouden, 1 plan, 1 aanpak en ook op school*. Verder wordt maatwerk geleverd, gebruikmakend van budgetten die ook uit de aanpak schulden of re-integratie kunnen komen. Hiervoor is het nodig om de samenwerking met partners in de stad te bevorderen en de rol van de wijkteams te vergroten. De wijkteams krijgen een vrij te besteden budget om te 'Doen wat nodig is'. Hiermee wordt gestart in een pilot.
- d) De overerving van armoede wordt voorkomen door extra aandacht aan kinderen te geven.

Hieronder wordt de veranderstrategie per punt toegelicht:

Ad a: Preventie

Sociale en economische uitsluiting moet worden voorkomen. Door de nieuwe sociale infrastructuur is er een nabije overheid. Dit geeft verantwoordelijkheden en biedt tegelijkertijd kansen. Een nabije overheid kent de inwoners en staat midden in de samenleving. Voor inwoners en partners is bereikbaar van belang en worden laagdrempelige en toegankelijke voorzieningen geboden. Dit gebeurt vanuit vertrouwen. Het is dan ook belangrijk om vraaggericht te werk te gaan in plaats een standaard aanbod aan mensen te bieden. Op deze wijze kan waar nodig worden gestuurd op gedragsverandering.

Een nabije overheid biedt dienstverlening op maat, passend bij de situatie en zelfredzaamheid van de burger. De wijkteams spelen zoals hiervoor aangegeven een belangrijke schakel in de nieuwe sociale infrastructuur. Zij krijgen

de ruimte om een goede beoordeling te maken zodat zij naar de juiste professionals kunnen verwijzen en maatwerk te leveren (doen wat nodig is). Voor bewoners betekent dit dat zij een oplossing krijgen passend bij hun specifieke vraag en hun leefwereld. Het systeem wordt minder centraal gesteld. Wijkwerkers zijn erop gericht de vraag achter de vraag te herkennen en op een aantal zaken ondersteuning te bieden of laagdrempelig informele oplossingen. Denk hierbij aan het digitaal aanvragen van inkomensondersteuning of het nagaan of iemand wel gebruik maakt van de voorzieningen waar die voor in aanmerking komt.

Via preventieve activiteiten wordt voorkomen dat mensen in de armoede raken of dat hun situatie verergert. De Straatkubus is een instrument om de kans op armoede tijdig te signaleren en gericht achter de voor deur (ook wel 'hotspot' aanpak) van mensen te komen. De gerichtheid in de benadering maakt dat minder in termen van doelgroepen hoeft te worden gedacht. Er wordt meer gekeken naar het individu.

Er wordt samenwerking gezocht met partners die een rol hebben op het moment dat een life event plaatsvindt, zodat mensen preventief benaderd worden. Er is in Almere al veel aanbod op het gebied van financieel advies en hulp bij thuisadministratie. Door dit diverse aanbod te koppelen aan bepaalde life events en betrokken partners, is de verwachting dat de juiste informatie bij de juiste persoon op het juiste moment terechtkomt.

Belangrijke life event zijn bijvoorbeeld echtscheiding, ontslag, arbeidsongeschiktheid, op

jezelf gaan wonen, studeren of overlijden van de kostwinner of degene die de financiële administratie altijd deed. Dat zijn de momenten waarop een huishouden in een negatieve spiraal terecht kan komen. Maar het zijn ook de momenten waarop mensen vaak niet ontvankelijk zijn voor de aangeboden hulp. Hun hoofd staat naar andere zaken. Daarmee moet rekening worden gehouden. Het aanbod moet in de eerste plaats rust bieden, zoals uit wetenschappelijke inzichten blijkt. Wat moet op de korte termijn minimaal geregeld worden? Indien nodig en gewenst, wordt het regelen van bepaalde zaken tijdelijk uit handen genomen. Denk aan het aanvragen van uitkeringen en belastingteruggaaf of het ordenen van de administratie. Later, als de rust is wedergekeerd, is de ondersteuning er meer op gericht dat mensen weer zelf hun financiële zaken regelen. Er wordt sterk ingezet op deze vorm van preventie. Voorkomen is beter (en goedkoper) dan genezen.

Preventie is belangrijk en op termijn kostenbesparend. Het Nibud stelt dat mensen met een inkomen op bijstandsniveau niet kunnen rondkomen als ze niet goed kunnen budgetteren en geen gebruik maken van alle inkomensondersteuning die mogelijk is. Burgers die hun financiële administratie op orde hebben, goed zicht hebben op de inkomsten en uitgaven en zich niet laten verleiden tot onverantwoorde aankopen of leningen, maken minder kans om in de armoede en schulden te geraken en vervolgens een beroep te moeten doen op inkomensondersteuning of schulddienstverlening.

De beste bestrijding van armoede is werk. Werkende burgers zijn over het algemeen

gezonder, hebben minder financiële problemen en zijn eerder tevreden over het leven. Vanuit re-integratie wordt ingezet om mensen vanuit een uitkering duurzaam aan het werk te helpen. Uiteraard ontvangen niet alle mensen met een minimuminkomen een uitkering. Er is ook een groep werkende armen met een inkomen rond bijstandsniveau. Van deze groep zullen de werkende minima met een kleine onderneming extra worden ondersteund.

Via nieuwe interventies zoals een 'community supermarkt' worden de doelstellingen op het gebied van diverse maatschappelijke vraagstukken geïntegreerd. Dit gebeurt in samenwerking met partners (het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties) in de stad. De community supermarkt zou een plek moeten zijn waar lokaal geproduceerd voedsel wordt verkocht. Die ambitie moet worden gekoppeld aan dagbesteding, leerwerktrajecten en maatschappelijke opgaven zoals voedselkwaliteit, armoede en schulden.

De vermaatschappelijking van het armoede-vraagstuk gaat om de vraag hoe publiek-private samenwerking wordt georganiseerd. In de samenwerking gaat het om de verhouding tussen de overheid en samenwerkingspartners (maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven). Van maatschappelijke organisaties wordt gevraagd om na te denken over hoe zij slimme verbindingen kunnen maken waardoor zij minder op subsidies hoeven te leunen en zelf meer naar een professionele organisatie kunnen toewerken. Daarnaast wordt gestreefd naar meer samenhang in de activiteiten die in de stad plaatsvinden op het gebied van armoede.

debestrijding. Tot slot wordt het bedrijfsleven gevraagd om eveneens een bijdrage te leveren op het gebied van armoedebestrijding.

Er zijn tal van goede initiatieven van vrijwilligers, fondsen, maatschappelijke organisaties en andere partners in Almere. Denk bijvoorbeeld aan MEE, Kwintes, Juridisch Loket, Sociaal Raadslieden, Humanitas, GGD/GGZ, Leger des Heils, de Zorggroep Almere, vrijwilligers en Mantelzorgcentrale Almere, scholen, sportverenigingen, Voedselloket, Fonds Bijzondere Noden Almere, maar ook bedrijven. Samenwerking met deze partners is nodig om de armoede te bestrijden. Deze partijen weten vaak beter dan de gemeente wat er speelt in de wijken en welke problemen minima ervaren. De ondersteuning die zij bieden is vaak ook laagdrempelig en 'op maat'. Ze signaleren 'stille armoede' achter voordeuren waar de gemeente niet komt. Geconstateerd wordt wel dat er een verbeterslag nodig is om overlap in aanpak en doelgroepen te voorkomen en om professionalisering in gang te zetten.

Ad b: Participatie (Activering)

De arbeidsmarkt in Nederland verandert en dit heeft ook zijn weerslag op Almere. Flexibele inzet en tijdelijke contracten worden meer en meer de norm, zeker in bepaalde sectoren. Door digitalisering en andere technologische ontwikkelingen verdwijnen bepaalde banen en komen er tegelijkertijd nieuwe bij. De arbeidsmarkt kent een eigen dynamiek waar de lokale overheid nauwelijks in kan sturen.

Het activerend armoedebeleid biedt mensen de instrumenten waarmee ze zelf hun situatie kunnen verbeteren, ofwel mensen krijgen 'een hengel in plaats van een vis'. Hierbij staat de leefwereld van de bewoner centraal. Het bieden van inkomensondersteunende maatregelen is geen doel op zich. Het verlicht de situatie van het minimahuishouden en is in de meeste gevallen tijdelijk. Met de bewoner wordt daarom gekeken wat er verder nodig is om zijn of haar doelen te bereiken. Gaat het om bijvoorbeeld kennis, vaardigheden, een netwerk of juist even rust creëren? De verschuiving van inkomensondersteuning naar een meer activerend beleid is niet eenvoudig. Voor een deel van de Almeerders is participatie of activering niet mogelijk. Langdurige inkomensondersteuning is dan nodig. Ook voor deze mensen is er aandacht.

Een grote groep minimahuishoudens is niet afhankelijk van een uitkering, maar heeft veelal een baan met een laag inkomen. Aan mensen die geen recht op een uitkering hebben, omdat bijvoorbeeld hun partner een inkomen heeft maar wel in een minimasituatie verkeren, wordt ondersteuning geboden. Hierdoor wordt de kans vergroot om het inkomen van het huishou-

den te verbeteren en de armoedesituatie te ontstijgen. Voor deze niet-uitkeringsgerechtigden kunnen diverse instrumenten ter bevordering van participatie inzetten, afhankelijk van de behoefte van de klant.

Doel is het vergroten van de zelfredzaamheid. Dat betekent *niet* dat mensen aan hun lot worden overgelaten en zichzelf maar moeten redden. Het betekent dat de gemeente en hulpverleners niet meer *automatisch* de problemen van de klant overnemen en oplossen. Het beleid is erop gericht dat mensen ontdekken dat zij veel meer kunnen dan ze zelf misschien verwachtten. Dit gevoel van grip op de eigen situatie geeft mensen zelfvertrouwen en betekent een echte stap vooruit. Als mensen

bepaalde kennis ontberen, maar leerbaar zijn, wordt hen de benodigde kennis aangereikt. Als mensen bepaalde kennis ontberen, en niet leerbaar zijn, wordt gekeken of er een sociaal netwerk aanwezig is, zo niet dan wordt gekeken hoe een dergelijk netwerk tot stand kan worden gebracht al naar gelang de situatie met vrijwilligers of professionals.

Ad c: Integrale aanpak

Het armoedebeleid staat niet op zichzelf en vraagt om een integrale benadering.

De hiervoor genoemde activiteiten op het gebied van activering en preventie vragen inzet vanuit

Beleidssterrein	Doel
Armoedebestrijding en schuldenaanpak	Het voorkomen en terugdringen van armoede en sociale uitsluiting Het voorkomen en terugdringen van schulden
Re-integratie en Participatie	duurzame uitstroom naar werk vergroten van werknemersvaardigheden wanneer duurzame uitstroom naar werk niet direct haalbaar is
Wonen	beschikbaarheid en betaalbaarheid van woningen voor mensen met een laag inkomen
Welzijn, zorg, maatschappelijke ondersteuning	versterken van eigen kracht en netwerken, dagarrangementen voor kinderen begeleiding van mensen met een beperking, de dagbesteding, 'kort verblijf' buitenshuis en het begeleid wonen.
Economische zaken	creëren van werkgelegenheid
Onderwijs	kinderen uit minimumgezinnen hebben voldoende ondersteuning op het gebied van deelname aan onderwijs
Sport	Almeeders hebben een gezonde levensstijl
Duurzaamheid	energiebesparende maatregelen om energiekosten te drukken Almere een gezonde stad 'Growing Green'

verschillende beleidsterreinen, waaronder:

Een nabije overheid kent de mensen kennen en maakt dat niet meer in termen van doelgroepen hoeft te worden gedacht. Er zijn Almeerders die hun financiële situatie niet kunnen verbeteren, bijvoorbeeld omdat zij een beperking hebben of geen baan kunnen vinden. Er zijn Almeerders die hun financiële situatie niet willen verbeteren. Het niet *willen* betekent soms dat mensen niet *weten* hoe en welke stappen ze moeten zetten om hun situatie te veranderen en niet zozeer dat ze zich niet willen inspannen. Er zijn ook Almeerders die hun financiële situatie niet 'mogen' verbeteren. Denk in dat laatste geval aan mensen die bewust worden uitgesloten van de arbeidsmarkt vanwege hun leeftijd of etnische achtergrond. Ondersteuning op maat is daarom van belang.

De wijkteams worden gefaciliteerd om het verschil voor de bewoner te maken. De mogelijkheden worden onderzocht om via de wijkteams snel en oplossingsgericht tot een duurzame oplossing voor de inwoner te komen. Daarbij wordt onderzocht wat de mogelijkheden zijn om zoveel mogelijk aan de 'voorkant', dus rond het gesprek met de burger en als onderdeel van een integraal plan, een bedrag toe te kennen. Professionele en intercollegiale toetsing, doel- en rechtmatigheid en een goede balans tussen maatwerk en gelijkberechtiging van burgers en eventueel ook schuldeisers, staan daarbij hoog in het vaandel.

De aanvraag van een inkomensondersteunende maatregel wordt gebruikt om het gesprek met inwoners aan te gaan over hun situatie. Er

wordt bekeken of er mogelijkheden zijn om de problematische financiële situatie van de klant duurzaam te verbeteren. Hiermee is al eerder ervaring opgedaan bij de inloopsprekuren van de collectieve zorgverzekering. Ook bij de achter de voordeur aanpak kan er aanleiding zijn om een keukentafelgesprek te voeren.

De toegankelijkheid van voorzieningen wordt in het algemeen verbeterd. Er is echter ook een categorie inwoners voor wie werk en/of het verkrijgen van een zelfstandige economische positie geen reële optie (meer) is. Dit geldt bijvoorbeeld voor 65-plussers. Het doel is om binnen de kaders van doel- en rechtmatigheid de regeldruk te verminderen. Waar mogelijk wordt de aanvraag van voorzieningen versimpeld. Het rijk stelt eisen aan de verstrekkingen van inkomensondersteunende maatregelen. Op lokaal niveau wordt bekeken wat efficiënter voor de bewoners kan worden georganiseerd.

Bij elk huishouden wordt gekeken naar de individuele omstandigheden en de specifieke behoefte. Door aan te sluiten bij de vraag van de bewoners, worden mensen beter geholpen. Ondersteuning op maat geeft mensen meer het gevoel dat zij serieus worden genomen. Dit betekent dus ook dat de gekozen oplossing per bewoner kan verschillen. Voor de één kan dat tijdelijk noodhulp zijn, voor de ander het volgen van een opleiding. Doen wat nodig is, is wat het uitgangspunt is. Alleen op die manier wordt bijgedragen aan de individuele ontwikkeling van bewoners. Tussen maatwerk en rechtmatigheid zit een gezonde spanning. Dit betekent dat de komende jaren gewerkt wordt aan een werkwijze die aan beide recht doet. Hierbij wordt

gebruikt gemaakt van de opgedane ervaringen van onszelf en van klanten door middel van klanttevredenheidsonderzoeken.

Het nieuwe armoedebeleid biedt een goede mix van zorg en bemoeizorg, activeren, prikkelen en stimuleren, rechten en plichten en solidariteit en wederkerigheid. Maatwerk is de essentie van het nieuwe armoedebeleid.

Ad d: Overerving van armoede voorkomen

Het is belangrijk dat kinderen in de leeftijd van 4 tot 18 jaar kunnen participeren op het gebied van sport, kunst en cultuur. Hiervoor worden middelen vanuit het Stadsfonds beschikbaar gesteld voor kinderen uit huishoudens met een inkomen tot 110% van het wettelijk sociaal minimum. In combinatie met de inspanningen op het gebied van activering voor volwassenen wordt gestreefd om de gevolgen van armoede voor kinderen te verzachten.

Tot slot. Het beleid is uitgewerkt en geconcretiseerd in een separate *Uitvoeringsnota beleidsplan armoedebestrijding*.

Minimumloon

Alle werknemers vanaf 23 jaar hebben recht op het wettelijk minimumloon (WML). Voor jongere werknemers (15 tot 23 jaar) geldt het minimumjeugdloon. Het minimumloon beschermt tegen onderbetaling.

Minimuminkomen ofwel wettelijk sociaal minimum

Het minimum inkomen of 'wettelijk sociaal minimum' wordt door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid vastgesteld. Het wettelijk sociaal minimum is het bedrag dat een huishouden minimaal nodig heeft om van te leven. De hoogte van het sociaal minimum is niet voor iedereen hetzelfde. Het hangt bijvoorbeeld af van leeftijd en levenssituatie. De Toeslagenwet vult een aantal uitkeringen aan tot het sociaal minimum.

Bijstandsnorm

Bijstand is er voor mensen die niet genoeg inkomen of vermogen hebben om in hun levensonderhoud te voorzien. En ook niet in aanmerking komen voor een andere uitkering. De Rijksoverheid bepaalt elk jaar op 1 januari en 1 juli wat de nieuwe normbedragen zijn. Welke bijstandsnorm geldt, hangt af van leeftijd en levenssituatie. De bijstandsnorm is een afgeleid percentage van het minimumloon.

Leefsituatie	Leeftijd	Hoogte bijstandsuitkering
Gehuwd of samenwonend	21 jaar tot AOW-leeftijd	100% van het minimumloon (samen)
Alleenstaande	21 jaar tot AOW-leeftijd	70% van het minimumloon
Alleenstaande ouder	21 jaar tot AOW-leeftijd	70% van het minimumloon + extra kindgebonden budget
Jongeren	18 tot 21 jaar	Uitkering afgeleid van kinderbijslag

Modaal inkomen

Modaal inkomen is een algemeen gebruikt begrip in de Nederlandse inkomenspolitiek. Het is het inkomen dat het meest voorkomt. Modaal is afgeleid van het begrip modus in de statistiek. Een ander begrip, door het CBS gebruikt, is het mediaan inkomen. Het mediaan inkomen ligt halverwege de inkomensverdeling, dat wil zeggen dat de helft van de inkomensstrekken meer verdient dan het mediaan inkomen en de andere helft minder. In Nederland gebruikt men het begrip modaal inkomen als referentiepunt voor

de bepaling van inkomenseffecten van maatregelen door de overheid. Hoewel de letterlijke betekenis anders suggereert is het een 'geprikt' inkomensniveau. Op grond van historische gegevens, stelt het Centraal Planbureau (CPB) dit modaal inkomen op 79% van het gemiddeld inkomen per arbeidsjaar.

AOW uitkering

De AOW is een basispensioen voor mensen die de AOW-leeftijd hebben bereikt.

